

PRESUDA SUDA

13. veljače 1969.

U predmetu 14/68,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u koji je uputio Kammergericht (Kartellsenat) Berlin (Visoki zemaljski sud u Berlinu, Njemačka), u postupku koji se pred tim sudom vodi između

1. WALTA WILHELMA, člana uprave Farbenfabriken Bayer AG, Hahnwald, Hasengarten 31,
2. HANSA GÖELZA, člana uprave Cassella-Farbwerke Mainkur AG, Frankfurt-am-Main, Hammannstrasse 6,
3. HANSA ULRICHA FINTELMANNA, voditelja prodaje Farbwerke Hoechst AG, Frankfurt-am-Main-Hoechst, Farbwerke Hoechst AG,
4. BADISCHE ANILIN - & SODA-FABRIK AG, Ludwigshafen am Rhein,
5. FARBENFABRIKEN BAYER AG, Leverkusen,
6. FARBWERKE HOECHST AG, prije Meister Lucius & Brüning, Frankfurt-am-Main- Hoechst,
7. CASSELLA FARBWERKE MAINKUR AG, Frankfurt-am-Main-Fechenheim,

i

BUNDESKARTELLAMT, Berlin,

o tumačenju Ugovora o EEZ-u, a posebno njegovih članaka 5., 7. i 85., i Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962., a posebno njezinog članka 9.,

SUD

u sastavu: R. Lecourt, predsjednik, A. Trabucchi (izvjestitelj) i J. Mertens de Wilmars, predsjednici vijeća, A. M. Donner, W. Strauss, R. Monaco i P. Pescatore, suci,

nezavisni odvjetnik: K. Roemer,

tajnik: A. Van Houtte

donosi sljedeću

Presudu

1 Rješenjem od 18. srpnja 1968., koje je tajništvo Suda zaprimilo 25. srpnja 1968., Kammergericht (Kartellsenat (Vijeće suda nadležno za zabranjene sporazume)) Berlin (Visoki zemaljski sud u Berlinu), koji je u Saveznoj Republici Njemačkoj nadležan za zabranjene sporazume, postavio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice četiri prethodna pitanja o tumačenju članka 3. točke (f) te članaka 5., 7. i 85. Ugovora o EEZ-u, kao i članka 9. Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962.

I. – Prvo i treće pitanje

2 Svojim prvim pitanjem nacionalni sud pita je li spojivo s Ugovorom, u slučaju kada je Komisija već pokrenula postupak u skladu s člankom 14. Uredbe br. 17 od 6. veljače 1962., da nacionalna tijela na isto činjenično stanje primijene zabrane utvrđene u nacionalnom pravu tržišnog natjecanja koje se odnosi na kartele. To je pitanje posebno obrazloženo u trećem pitanju, koje se odnosi na rizik različite pravne procjene istih činjenica i na mogućnost narušavanja tržišnog natjecanja na zajedničkom tržištu na štetu onih na koje se to pravo primjenjuje. Nacionalni sud se u tom pogledu poziva na članak 9. Uredbe br. 17, na članak 85., članak 3. točku (f) i članak 5. Ugovora o EEZ-u te na opća načela prava Zajednice.

3 Članak 9. stavak 3. Uredbe br. 17 odnosi se na nadležnost tijela država članica samo u mjeri u kojoj su ona ovlaštena za izravnu primjenu članka 85. stavka 1. i članka 86. Ugovora, u slučaju da Komisija ne pokrene nikakav postupak. Ta odredba nije relevantna u slučaju kada navedena tijela ne primjenjuju navedene članke, već samo svoje nacionalno pravo. Pravo Zajednice i nacionalno pravo tržišnog natjecanja koje se odnosi na kartele razmatraju zabranjene sporazume s različitih aspekata. Dok ih članak 85. razmatra kao prepreke za trgovinu među državama članicama koje iz njih mogu proizići, nacionalna zakonodavstva koja razmatraju svaku državu članicu zasebno sagledavaju zabranjene sporazume samo u tom užem kontekstu. Točno je da zbog toga što gospodarski fenomeni i pravne situacije koji se razmatraju u pojedinim slučajevima mogu biti međusobno povezani, razlika između aspekata Zajednice i nacionalnih aspekata ne može u svim slučajevima poslužiti kao odlučujući kriterij za podjelu nadležnosti. Međutim, to znači da načelno jedan te isti sporazum u načelu može biti predmet dvaju paralelnih postupaka, jednog pred tijelima Zajednice na temelju članka 85. Ugovora o EEZ-u, a drugog pred nacionalnim tijelima na temelju nacionalnog prava.

4 To tumačenje među ostalim potvrđuje odredba članka 87. stavka 2. točke (e), koja ovlašćuje Vijeće da definira odnose između nacionalnog prava i pravila Zajednice o tržišnom natjecanju, iz čega proizlazi da nacionalna tijela koja su nadležna za zabranjene sporazume mogu u načelu pokrenuti postupak i u slučajevima koji su predmet odluke Komisije. Međutim, kako bi se poštovao krajnji opći cilj Ugovora, ta paralelna primjena nacionalnog sustava može se dopustiti samo u mjeri u kojoj ona ne dovodi u pitanje jedinstvenu primjenu pravila Zajednice o zabranjenim sporazumima na cjelokupnom zajedničkom tržištu i potpunog učinka mjera usvojenih za provedbu tih pravila.

- 5 Bilo koje drugo rješenje bilo bi nespojivo s ciljevima Ugovora i prirodom njegovih pravila o tržišnom natjecanju. Članak 85. Ugovora o EEZ-u primjenjuje se na sve poduzetnike u Zajednici čije postupanje uređuje zabranama, odnosno izuzećima od tih zabrana – pod propisanim uvjetima – u korist sporazuma koji doprinose poboljšanju proizvodnje ili distribucije robe, ili promicanju tehničkog ili gospodarskog napretka. Iako je prije svega glavni cilj Ugovora da se na taj način uklone prepreke slobodnom kretanju robe na zajedničkom tržištu te da se podupre i zaštiti jedinstvenost tog tržišta, njime se tijelima Zajednice također omogućava provedba određenih pozitivnih, iako neizravnih, mjera s ciljem poticanja skladnog razvoja gospodarskih djelatnosti unutar cijele Zajednice, u skladu s člankom 2. Ugovora. Članak 87. stavak 2. točka (e), koji instituciji Zajednice daje ovlast da definira odnose između nacionalnog prava i pravila Zajednice o tržišnom natjecanju, potvrđuje nadređenost prava Zajednice.
- 6 Ugovor o EEZ-u uspostavio je svoj vlastiti pravni sustav, koji je integriran u pravne sustave država članica i koji njihovi sudovi imaju obvezu primjenjivati. Takvom sustavu bilo bi protivno da se državama članicama dozvoli usvajanje ili zadržavanje na snazi mjera koje bi mogle ugroziti korisni učinak Ugovora. Obvezujući učinak Ugovora i mjera donesenih za njegovu provedbu ne smije se razlikovati od države do države zbog njihovih unutarnjih mjera, jer bi to ometalo funkcioniranje sustava Zajednice i ugrozilo postizanje ciljeva Ugovora. Slijedom toga, sukob između pravila Zajednice i nacionalnih pravila u području zabranjenih sporazuma potrebno je rješavati primjenom načela nadređenosti prava Zajednice.
- 7 Iz navedenog proizlazi da, ako se pokaže da su odluke nacionalnih tijela u pogledu zabranjenog sporazuma nespojive s odlukom kojom je Komisija zaključila postupak koji je pokrenula, nacionalno tijelo mora poštovati učinke potonje odluke.
- 8 Ako se tijekom nacionalnog postupka pojavi mogućnost da bi odluka kojom će Komisija zaključiti postupak koji je u tijeku u vezi s istim sporazumom mogla biti protivna učincima odluke nacionalnih tijela, ta tijela moraju poduzeti odgovarajuće mjere.
- 9 Slijedom toga i sve dok uredba donesena na temelju članka 87. stavka 2. točke (e) Ugovora ne odredi drukčije, nacionalna tijela mogu protiv sporazuma pokrenuti postupak u skladu s njihovim nacionalnim pravom, čak i kad je pred Komisijom u tijeku postupak ispitivanja sukladnosti sporazuma s pravom Zajednice, ali pod uvjetom da provedba nacionalnog prava ne dovede u pitanje potpunu i jedinstvenu primjenu prava Zajednice ili učinak mjera koje su već donesene ili će biti donesene za njegovu provedbu.

II. – Drugo pitanje

- 10 Drugim pitanjem Kammergericht (Visoki zemaljski sud) pita znači li „rizik dvostruke kažnjivosti koju propisuju Komisija Europskih zajednica i nacionalno tijelo nadležno za zabranjene sporazume” da dva paralelna postupka, jedan na temelju prava Zajednice a drugi na temelju nacionalnog prava, koji se oba odnose na isto činjenično stanje, nisu dopuštena.
- 11 Mogućnost dvostruke kažnjivosti ne dovodi nužno do nedopuštenosti dvaju paralelnih postupaka čiji su ciljevi različiti. Ne dovodeći u pitanje uvjete i ograničenja navedena

u odgovoru na prvo pitanje, dopuštenost tog dvostrukog suđenja u biti proizlazi iz posebnog sustava podjele nadležnosti između Zajednice i država članica u području prava tržišnog natjecanja koje se odnosi na kartele. Međutim, ako mogućnost dvostrukog suđenja dovede do dvostruke kažnjivosti, opće načelo pravičnosti, kao što je ono izraženo na kraju drugog stavka članka 90. Ugovora o EZUČ-u, zahtijeva da se svaka ranija odluka kaznene prirode uzme u obzir u određivanju bilo koje sankcije . U svakom slučaju, sve dok nije donesena niti jedna uredba na temelju članka 87. stavka 2. točke (e), opća načela prava Zajednice ne navode sredstvo kojim bi se takvu mogućnost moglo izbjeći, zbog čega odgovor na prvo pitanje ostaje nepromijenjen.

III. – Četvrto pitanje

- 12 Nacionalni sud naposljetku pita je li, u slučaju kad Komisija već pokrene postupak protiv zabranjenog sporazuma, spojivo s člankom 7. Ugovora o EEZ-u da nacionalno tijelo poduzme mjere kaznenog progona u pogledu istog sporazuma. To se pitanje osobito odnosi na slučajeve u kojima državna tijela nadležna za pitanja zabranjenih sporazuma svoje mjere namjenjuju isključivo državljanima te države te ih na taj način stavljaju u nepovoljniji položaj u odnosu na državljane drugih država članica koji su u sličnoj situaciji.
- 13 Članak 7. Ugovora o EEZ-u zabranjuje državama članicama da na temelju državljanstva zainteresiranih strana različito primjenjuju svoje pravo koje se odnosi na kartele. Međutim, članak 7. ne odnosi se na moguće neusklađenosti u postupanju ili nepravilnosti koje za osobe i poduzetnike koji podliježu nadležnosti Zajednice mogu proizaći iz razlika koje postoje među zakonodavstvima različitih država članica kada ta zakonodavstva utječu na sve osobe na koje se primjenjuju, u skladu s objektivnim kriterijima i neovisno o njihovu državljanstvu.

Troškovi

- 14 Troškovi Komisije Europskih zajednica i vlada koje su podnijele očitovanja Sudu ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred Kammergericht de Berlin (Visoki zemaljski sud u Berlinu), , na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

uzimajući u obzir postupovne akte,

nakon saslušanja izvještaja suca izvjestitelja,

saslušavši usmena očitovanja stranaka u glavnom postupku i Komisije Europskih zajednica,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice, a posebno njegov članak 3. točku (f), članke 5., 7., 85., članak 87. stavak 2. točku (e) i članak 177.,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda Europske ekonomske zajednice, a posebno njegov članak 20., i

uzimajući u obzir Poslovnik Suda Europskih zajednica,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je uputio Kammergericht (Kartellsenat) Berlin (Visoki zemaljski sud u Berlinu, Njemačka), rješenjem od 18. srpnja 1968., odlučuje:

- 1. Sve dok se uredbom donesenom na temelju članka 87. stavka 2. točke (e) Ugovora ne odredi drukčije, nacionalna tijela mogu pokrenuti postupak protiv zabranjenog sporazuma u skladu sa svojim nacionalnim pravom, čak i kad je pred Komisijom u tijeku postupak ispitivanja sukladnosti sporazuma s pravom Zajednice, pod uvjetom da provedba nacionalnog prava ne dovodi u pitanje potpunu i jedinstvenu primjenu prava Zajednice i učinak mjera usvojenih za njegovu provedbu.**
- 2. Članak 7. Ugovora o EEZ-u zabranjuje državama članicama da na temelju državljanstva zainteresiranih strana različito primjenjuju svoje pravo koje se odnosi na kartele, ali se ne odnosi na neusklađenosti u postupanju koje mogu nastati zbog razlika među zakonodavstvima različitih država članica kada ta zakonodavstva utječu na sve osobe na koje se primjenjuju, u skladu s objektivnim kriterijima i neovisno o njihovu državljanstvu.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgju 13. veljače 1969.

[Potpisi]